

งานของสมณะ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ข้อ ๑๒๘๓. เนาะ

ถาม : ๑๒๘๓. เรื่อง “ทำงานกับพระ” (ปัญหานะ เรื่อง “ทำงานกับพระ”)

กราบเรียนหลวงพ่อดีฉันเคยเขียนคำถามมาถามหลวงพ่อดีแล้ว ท่านได้เมตตาตอบไว้ในเรื่อง “พุทธกับผี” กราบขอบพระคุณมากค่ะ ตอนนี้ดิฉันมีเรื่องรบกวนอยากถามท่านอีก หวังว่าท่านจะเมตตาตอบให้อีกครั้ง

ดิฉันทำงานด้านสถาปัตยกรรม ที่ทำงานของดิฉันนั้นเป็นหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับงานสำคัญระดับชาติเช่นอาคารสถานที่ทางราชการ วัดสำคัญต่างๆ โบราณสถาน อนุสาวรีย์งานศิลปกรรมชั้นสูง ในความเป็นจริงเราต้องทำงานในห้องแอร์ต่างๆ ฟรี คือไม่มีค่าตอบแทนใดๆ ทั้งสิ้น แต่มักจะมีเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานไปอ้างชื่อของหน่วยราชการแห่งนี้ เพื่อรับเป็นงานส่วนตัว โดยเฉพาะการทำงานให้กับทางวัด โดยคิดค่าใช้จ่ายที่แพงมากในระดับหลักล้าน คำถามคือ

๑. ในกรณีที่ทางวัดติดต่อมาให้เราทำงานให้เป็นการส่วนตัว อาทิเช่นงานออกแบบสถาปัตยกรรมการตกแต่งภายใน ตลอดจนงานศิลปกรรมต่างๆ โดยให้เราคิดค่าใช้จ่ายกับทางวัดนั้น การเรียกเก็บเงินกับวัดนี้ ถือว่าเป็นการทำบาปหรือไม่?

๒. ดิฉันเห็นคนในที่ทำงาน ที่ไปรับเงินของวัดมักจะมีจุดจบในบั้นปลายชีวิตที่ไม่ดีสักคน มีบางคนบอกว่าเป็นเพราะไปหากินกับเงินบริจาคของประชาชน หรือไม่ก็เป็นเพราะไปหากินกับของสาธารณะซึ่งเป็นของสำคัญระดับประเทศชาติ ที่เขากล่าวอย่างนั้นจริงหรือไม่คะ

๓. มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างไรว่าค่าใช้จ่ายที่เราคิดกับทางวัดนั้นเหมาะสมแล้ว เพราะพระส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิเสธที่จะจ่ายเงินให้เลยแม้ว่าเป็นราคาในระดับร้อยล้าน พันล้าน (นี่คำถามนะ)

ตอบ : ฉะนั้น สิ่งที่ว่าคำถามนี้มันเกี่ยวกับการทำงานของวัด ที่นี้เริ่มต้นยังทำงานแบบนี้ ทำงานเรื่องสถาปัตยกรรม งานเรื่องศิลปะต่างๆ เรื่องนี้เขาเรียกอารมณ์ศิลปะ ทำงานอารมณ์ศิลปะ ถ้าเขามีอารมณ์เขาจะทำงานของเขาด้วยรูปสวยงามมาก แต่ถ้าเขาไม่มีอารมณ์นะเขาทำไม่ได้หรอก งานศิลปะ งานศิลปะมันเกี่ยวกับความรู้สึก เกี่ยวกับต่างๆ เขาบอกว่างานศิลปะจะกล่อมเกลาคจิตใจของประชาชนให้นุ่มนวล จิตใจเราแข็งกระด้างเพราะเราไม่เคยเสพงานศิลปะ

สิ่งที่งานศิลปะเขาต้องมีสิ่งที่ว่าเขาทำมาเพื่อให้จิตใจอ่อนโยน สิ่งนี้มันมีความสำคัญ ถ้าความสำคัญอย่างนี้มันเป็นเรื่องของทางโลก แต่ถ้าเป็นทางธรรม ถ้าทางธรรมมันเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ถ้าทางโลกนะ สิ่งที่ทำกันอย่างนั้น เวลาภาพเขียนแต่ละภาพเป็นร้อยๆ ล้าน พันๆ ล้าน ภาพเขียนที่ว่ามีราคา ทำไมเขาซื้อกันล่ะ? เขาประมูลงาน เห็นไหม ประมูลงานต่างประเทศเป็นพันๆ ล้านนะต่อภาพหนึ่ง ทำไมเขาประมูลแข่งกัน อันนั้นเพราะว่ามันเป็นสิ่งที่มีความ มีค่าในทางศิลปะ มีค่ากับทางโลก มีค่ากับความเห็นของโลกที่ว่ามาขัดเกลาคจิตใจของสังคม ให้สังคมอ่อนโยน สังคมเป็นที่น่าอยู่อาศัย อันนี้เป็นเรื่องของทางโลกๆ นี่ศิลปะงานต่างๆ

ฉะนั้น เวลาเรื่องของศาสนา ถ้าเรื่องงานของพระ ถ้างานของพระนะ ถ้างานของพระเวลาพระบวชมา เวลาพระบวชมาอุปัชฌาย์บอกอะไร? อุปัชฌาย์บอกเทศา โสภณานา ทันทา ตโจ แล้วให้อยู่รกขมูต ให้อยู่ในป่า ในเขา ให้ตัดแปลงจิตใจของตัวเอง นี่พูดถึงงานของพระ เพราะโยมเขียนว่า “ทำงานกับพระ” แต่เราไม่เห็นด้วย เราไม่เห็นด้วยว่าทำงานกับพระ ถ้าทำงานกับพระ พระที่ทำงานอย่างนั้น นั่นเป็นพระที่บวชมาเพื่อสร้างบารมี มันไม่ใช่งานของพระโดยตรง มันเป็นงานของพระที่ดูแลอารวัดฤในศาสนา อารวัดฤในศาสนาพระเป็นผู้ดูแล เพราะพระบวชเข้ามาแล้ว พระต้องมีข้อวัตร กิจของสงฆ์ ๑๐ อย่าง

กิจของสงฆ์ ๑๐ อย่างคือ ๑. กวาดลานเจดีย์ อย่างเช่นของในวัด แม้แต่พระเราเห็นไหม ในวินัยบัญญัติไว้เลย ของๆ สงฆ์ ถ้าพระเอาไปใช้แล้วไม่เอาไปเก็บ จากไปโดย

ไม่บอกให้ใครเก็บกีดี้ หรือไม่เก็บรักษากีดี้ เป็นอาบัติปาจิตตีย์ เป็นอาบัติเลย เพราะในสมัยพุทธกาลเรื่องวัดเรื่องวามันไม่เป็นแบบนี้ เดี่ยวนี้เราสร้างวัดเป็นกิจจะลักษณะ แล้วพระก็อยู่วัดจำเจไปเลยใช่ไหม สมัยพุทธกาลนะ เวลาออกพรรษาแล้วพระต้องชุกงค์ไป แล้วเวลาไปมันเหมือนกับพระเราที่ชุกงค์ เราชุกงค์ไปทางอีสานนะมันจะมีในป่า ในเขา บนภูเขามันจะมี ถ้าแบบเราก็มีศาลาริมทาง เขาเรียกแคร์ เรียกร้าน มีคนจะไปปลูกทิ้งไว้

เวลาพระชุกงค์ไปก็ไปพักที่นั่น นี่ในสมัยพุทธกาลในพระไตรปิฎกบอกว่าตั้งคือ โต้ะ ตั้งคือว่าพระไปที่ไหนเอามาอน ถ้าตั้งนั้นไม่เก็บขึ้นปลวกมันกิน ถ้าปลวกมันกิน กิษุเอาของๆ สงฆ์มาใช้ เอามากางนอน เอามุ้ง หมอน เขาจะมีมุ้งนะ มีหมอน หมอนนี้ เขาจะผูกเชือกไว้ ผูกเชือกแขวนไว้ แล้วเวลาพระมาพระก็จะมาแกะใช้สอย พอใช้สอย เสร็จแล้วพระจะจากไปต้องเก็บ ชักแล้วตากผึ่งให้ดีแล้วเก็บแขวนไว้ให้ดี แล้วตัวเองก็ชุกงค์ไป

นี่สมัยพุทธกาลเป็นแบบนี้ แต่ทีนี้พอศาสนามันคงขึ้นมา เขาก็สร้างวัดสร้างวา เป็นกิจจะลักษณะ พระก็อยู่วัด ถ้าพระมีสติก็พระอยู่วัดเพื่อประพฤติกฎปฏิบัติ ถ้าพระไม่มี สติมันก็เหมือนหมูเลยนะ เลี้ยงกันอย่างดีเลย ถ้าเลี้ยงอย่างดีมันก็ไม่ นี่งานของพระๆ ใจ ฉะนั้น ถ้าพระที่สมัยพุทธกาล เวลาออกพรรษาแล้ว อย่างเช่นในวัดเรานี้ พอออกพรรษา พระเราไม่ออกชุกงค์นะ ชาวบ้านเขาจะมาว่า อ้าว ออกพรรษาทำไมไม่ไป ออกพรรษา แล้วก็ต้องไปวิเวกสิ

สมัยพุทธกาลเป็นอย่างนี้เลยนะ เวลาพระออกพรรษาแล้วเขาจะออกวิเวก ออกฝึกหัดแบบที่อุปัชฌาย์สอนมา เกศา โลมา นขา ทันตา ตโจ นี่พิจารณาสิ่งนี้ พิจารณาผม ขน เล็บ ฟัน หนังเพื่อให้เป็นพระที่แท้จริง นี่พูดถึงประเพณี รากเหง้าของศาสนา แต่ในปัจจุบันนี้พอมานี้เป็นกิจจะลักษณะแล้วมันก็มีเรื่องวัดเรื่องวา อย่างที่ว่าเรื่องศิลปกรรม สถานที่ราชการ วัดสำคัญๆ โบราณสถาน อนุสาวรีย์ นี่ศิลปกรรมชั้นสูง เขาว่า

ถ้าศิลปกรรมชั้นสูงเราก็เห็นด้วย เราเห็นด้วยนะ เราเห็นด้วยหมายความว่าในเมื่อมันเป็นชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ในเมื่อเป็นองค์ของชาติ เราเป็นชาวพุทธใช่ไหม? ศาสนา คุณใช้เวลาหลวงตาออกมาช่วยชาติๆ เขาบอกไม่ใช่กิจของสงฆ์ นี่กิจของสงฆ์ ชาติ ศาสนา ชาติคือกลุ่มชนรวมกันก็เป็นชนชาติ เห็นไหม ชนชาติใด เผ่าพันธุ์ใด ถ้ามีศาสนา ก็ไปกล่อมเกล่า มันก็รวมกันเป็นชุมชน เป็นชุมชนก็ต้องมีศิลปะ มีวัฒนธรรม มีประเพณี

ไปอย่างนี้เราก็เห็นด้วยนะ เห็นด้วยคือการทำงานกับพระแบบนั้น คือพระแบบนั้นเขา
 บวชมาเพื่อการสร้างอานาจวาสนาบารมี แต่เวลาเราเป็นพระป่ากันไง เราเป็นพระป่า
 เวลาพระป่าคือก่อนบวชเราจะเลือกสิ่งใดละ?

เราศึกษา เราค้นคว้า เราเกิดมาเป็นคนเหมือนกัน เราก็มีอาชีพหน้าที่การงาน
 เหมือนกัน ทีนี้เราจะมาบวชเราแสวงหาสิ่งใด? แสวงหาสิ่งใดเราก็ศึกษาสิ ในแนวทาง
 ประพฤติปฏิบัติมันก็มีหลายแนวทางใช่ไหม? ฉะนั้น พอเราศึกษาเราก็ศึกษา ก่อนบวช
 เราทำอย่างนั้นจริงๆ เราศึกษาเลยนะแนวทางของครูบาอาจารย์องค์นี้เป็นอย่างไร
 แนวทางของครูบาอาจารย์องค์นี้เป็นอย่างไร เราดูตามแนวทางแล้วอะไรมันจะเป็นไปได้
 จริงหรือเป็นไปได้จริง

พอมาศึกษาประวัติหลวงปู่มั่น อิม อย่างนี้เราทำได้ เราทำได้เพราะอะไร? เพราะ
 ท่านอยู่แบบมนุษยธรรมคานี้แหละ ท่านอยู่แบบมนุษยธรรมคา อยู่โคนไม้ บิณฑบาตเป็น
 วัตร ไม่ต้องไปบิณฑบาตกับเทวดา อินทร์ พรหม ไม่ต้องอวดฤทธิ์อวดเดช ไม่มี หลวงปู่
 มั่นท่านใช้ชีวิตปกติธรรมคานี้แหละ แต่อยู่กันแบบอ่อนน้อมถ่อมตน อยู่กันแบบสมณะ
 นี้เราศึกษาแล้วเราทำมา ทีนี้หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านไม่เคยพาก่อสร้าง

หลวงปู่มั่นนะ เวลาถ้าธรรมคาของมนุษย์ใช้ไหมมันต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย
 ปัจจัย ๔ ของมนุษย์ แม้แต่พระ นี้พระต้องมีเครื่องนุ่งห่มคือไตรจีวร มีที่อยู่อาศัย มี
 บ้านเรือนก็คือกถล มีอาหารก็คือบาตรออกเฉียงชีพ มียารักษาเจ็บไข้ได้ป่วยก็น้ำมูตรนำ
 ก็ปัจจัย ๔ ต้องมีทุกคน ทีนี้ในเมื่อมีปัจจัย ๔ พระบวชมาแล้วก็ต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย ที่
 นี้ปัจจัยเครื่องอาศัย เวลาอยู่แล้วมันก็ต้องมีร้าน มีรวง มีที่พัก มีที่อาศัย ถ้ามีที่พัก ที่อาศัย
 มันก็ต้องมีชำระเสียหยาเป็นเรื่องธรรมดา มันก็ต้องซ่อมแซม

ถ้าจะซ่อมแซมที่พักอาศัยนะ หลวงปู่มั่น หลวงตาท่านเล่าให้ฟังประจำแหละ เรา
 เกิดไม่ทันหรอก หลวงปู่มั่นเสียไปแล้วเรายังไม่เกิดเลย หลวงปู่มั่นเสียปี ๒๒ เราเกิด ๕๔
 เรายังไม่เกิด เราไม่เคยเห็นหรอก แต่หลวงตาท่านเล่าให้ฟัง หลวงปู่เจี๊ยะท่านเล่าให้ฟัง
 เพราะหลวงตากับหลวงปู่เจี๊ยะท่านอุปฐากหลวงปู่มั่นมาด้วยกัน มากันคนละยุคคนละ
 คราว หลวงปู่เจี๊ยะอุปฐากก่อน แล้วก็มาหลวงตาอุปฐากต่อเนื่องมา ท่านบอกนะเวลา
 จะซ่อมแซมที่อยู่อาศัย จะให้ซ่อมแซมได้ตอนทำข้าววัตร ตอนทำข้าววัตรหมายถึงว่าตอน

ฉันน้ำร้อนแล้วประมาณบាយโมง บายโมงพระจะลงมาฉันน้ำร้อนพร้อมกัน ฉันน้ำร้อนพร้อมกันหมายถึงว่าพระนี่ออกมาจากที่ภาวนาด้วยกันทั้งหมด

ฉะนั้น ก่อนหน้านั้น ตั้งแต่ฉันเสร็จแล้ว ฉันเสร็จแล้วก็จะมีการนั่งสมาธิ ภาวนา เติบงกรรมกัน เขาต้องการความสงบสัจ เขาจะไม่มีเสียงรบกวนกระทบกระเทือนกัน ฉะนั้น ในข้อวัตรของหลวงปู่มั่น ถ้าจะซ่อมแซม ที่อยู่อาศัยเราชำรุดเราต้องคอกตะปู เราจะต้องใช้เสียงดัง ท่านจะให้ทำเฉพาะในเวลาบายโมงถึงเวลาฉันน้ำร้อนเสร็จเท่านั้น หลวงปู่มั่นให้ทำเท่านั้น เสียงเคาะ เสียงในวัดจะไม่ให้มีเกิดขึ้นเลย ไม่ให้มี ถ้าใครมีคน นั้นต้องมีเหตุผล ไม่อย่างนั้นก็แบบว่า

เช่นศาลาที่พักอาศัย คือว่าศาลาเล็กๆ ที่หนองผือมีศาลาเล็กๆ อันหนึ่ง พอพระนั่ง พอฉัน ถ้ามันชำรุดเสียหายซ่อมพร้อมกัน เพราะหลวงตาท่านบอกอยู่ ไปตัดไม้กันอยู่ เหมือนกัน ให้โยมไปตัดไม้แล้วแบกมาทำที่บันได หน้าฝนทำมุงบันไดให้พ้นจากฝน นั่นล่ะถ้าทำอย่างนั้นพระต้องทำพร้อมกัน คือเราก็ทำที่พักอาศัยเหมือนกัน ไม่ใช่ไม่ทำหรอก แต่ทำแบบพอประมาณ ทำแบบพออยู่ได้ ทำแบบเป็นที่พึ่งอาศัย เป็นปัจจัยเครื่องอาศัย เท่านั้น นี้พูดถึงเวลาครูบาอาจารย์เราที่ท่านพาดำเนินมา นั่นหมายถึงว่างานของสมณะ นี้ งานของพระนะ

ฉะนั้น บอกว่าโยมทำงานกับพระ ที่นี้ทำงานกับพระ พระที่เขาทำงานแบบนั้น ถ้ามันเป็นกลุ่มชน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ในป่าองค์เดียว เวลาตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว เทศนาว่าการสาวก สาวกะ คูสิกษัตริย์ เศรษฐี กุฎุมพีต่างๆ สร้างวัดสร้างวาถวาย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามหาศาลเลย ในสมัยโบราณ เห็นไหม คูสิมันเป็นเรื่อง ศิลปะ เป็นยุคเป็นคราวเลยที่ว่าสวยงามมาก สวยงามมาก นั่นเพราะว่าเขาศรัทธา

นี่เรื่องของโยมไง เรื่องของโยมเขาศรัทธา กษัตริย์เขาก็มีเงินมีทอง มีปัจจัยพร้อม เขามีข้าราชการที่มีความสามารถทุกทาง เขาทำอะไรก็ทำได้ ถ้าเขาทำอย่างนั้นมาเป็นชนชาติ เป็นยุคเป็นคราวมาเราก็เห็นด้วย ฉะนั้น ว่าโยมทำงานกับพระ ทำงานกับพระแบบนี้ ทำงานกับพระที่ดูแลเรื่องศีลธรรม เรื่องศิลปกรรม เรื่องโบราณสถาน เราก็เห็นด้วย เพราะมันเป็นเรื่องของชาติ เรื่องของโลก เรื่องของวัฒนธรรมประเพณีของชา พุทธ วัฒนธรรมประเพณีของชาวไทย วัฒนธรรมประเพณีของชาวไทย เราทำสิ่งนั้นเราก็ ทำมา นี้พูดถึงเห็นด้วยนะ

ถ้าเราบอกว่าโยมทำงานกับพระ ทำงานศิลปกรรม ทำงานต่างๆ อยู่ เราก็ชื่นชมไปเลยนะ เราไปชื่นชมทางโลกแล้ว เราสุดโต่งไปทางหนึ่ง แต่ในทางจริงๆ งานของพระอีกทางหนึ่ง งานจริงๆ ของพระนั่งสมาธิ ภavana เพื่อค้นคว้าหาใจของตัวเอง ถ้าพระทำงานอย่างนี้เป็นที่ซื่อสัตย์ เป็นศากยบุตร พุทธชินโนรส เป็นการถือคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นแนวทาง ถ้าเราศึกษาอย่างนี้ เราประพฤติปฏิบัติอย่างนี้เราถึงจะเป็นพระจริงๆ งานของพระมันอยู่ตรงนี้ ไม่ใช่งานของพระไปอยู่ที่ศิลปะวัฒนธรรมอย่างนั้น

ฉะนั้น งานของพระที่เขาไปทำแบบนั้น นี้โลกเขาก็ทำกันได้ อย่างเช่นโยมบอกว่าหน่วยราชการของโยมทำงานที่ว่าเป็นงานสำคัญระดับชาติทั้งนั้นเลย งานสำคัญระดับโลก โยมเป็นอะไร? โยมเป็นโยม พระยังทำสู้โยมไม่ได้เลย เพราะโยมทำงานสำคัญระดับโลก แล้วพระจะไปทำงานอย่างนั้นไหม? แต่พระเป็นผู้ดูแลรักษา เพราะพระอยู่ในสถานที่นั้น ดูแลที่นั้น

ฉะนั้น ถ้าพระที่มีหลักมีเกณฑ์ ฉะนั้น เวลาพระที่ไม่มีหลักไม่มีเกณฑ์ ไปทำแบบนั้นทุกข์ใจนะ ทุกข์ใจเพราะว่าเรารักษาแล้ว เราเป็นคนดูแลรักษา แล้วงานนั้นมันจะเสียหายไป เราจะเป็นคนที่บกพร่องต่อหน้าที่ ก็เขาเป็นทุกข์เป็นร้อนของเขาไป นี่เห็นไหมงานข้างนอกเดือดร้อน นี่ถ้าพูดอย่างนี้บีบบังคับสัมผัสถึงว่าหลวงปู่มั่น หลวงปู่มั่นท่านธุดงค์ไปที่เชียงใหม่ ไปที่เชียงใหม่วัดร้างเยอะมาก หลวงปู่มั่นท่านไปนั่งภาวนาอยู่ พอจิตท่านลง จิตท่านเป็นสมาธิมันจะมีอยู่เจดีย์เก่าๆ ที่นั่นมันมีอยู่ ท่านบอกว่าเห็นพีสาวเป็นชี น่องเป็นเนรหรืออย่างไรรี่แหละ เห็นวิญญาน ๒ ดวงนี้มาเดินวนอยู่นั้นแหละ เดินวนรอบเจดีย์

หลวงปู่มั่นท่านภาวนาไปแล้วท่านเห็นของท่าน ท่านเห็นแล้วท่านก็สงสาร ก็เลยถามคุณคุยกับเขาไฉนว่าทำไมถึงทำอย่างนี้ล่ะ? พีสาวกับน่องชายบอกเลยนะ สองคนพี่น้องอยากจะไต่บุญมาก อยากจะสร้างเจดีย์ไว้ในพุทธศาสนา ที่นี้สร้างไปๆ มันคงโรคระบาดหรืออย่างไรไม่รู้ สร้างไม่เสร็จ ตายทั้งคู่ พอตายทั้งคู่ก็มาเกิดเป็นเปรต เป็นเปรตเดินเฝ้าอยู่นั่นนะ ทีนี้หลวงปู่มั่นท่านเห็นแล้วท่านก็สงสารไฉน ท่านสงสารท่านก็เทศน์สอน เทศน์สอนเปรตพีสาวกับน่องชาย

นี่ท่านเทศน์สอนนะ อยู่ในประวัติหลวงปู่มั่นหรือปฏิปทา บอกว่าสิ่งที่ทำแล้วมันก็ได้บุญไปแล้ว งานศิลปะ งานวัฒนธรรมต่างๆ เราทำแล้ว เราทำแล้วมันก็จบแล้ว เราทำแล้วเราไม่มีความกังวลกับมัน เราทำแล้วเราได้บุญแล้ว เจตนาเป็นบุญ การกระทำเป็นบุญ เราทำของเราแล้ว แต่มันเกิดวิบากกรรม ทำไม่เสร็จตายเสียก่อน นี่ใจเราตั้งเป้าไว้เสร็จใช่ไหม? แล้วทำไม่เสร็จพอตายไปก็ไปเกิดตรงนั้นล่ะ แล้วก็มาเดินวนอยู่นั้นล่ะ นี่หลวงปู่มั่นท่านเทศน์นะ เทศน์ให้คลาย ให้คลายความยึดมั่นถือมั่นของใจ

นี่จิตมันยึดมั่นถือมั่น มันก็ไปเกิดเป็นเปรตตรงนั้น พอเวลาบุญก็ได้แล้วนะ ได้บุญแล้ว แต่ทำไมไม่ได้บุญแล้วไปเกิดเป็นเปรต บุญคือสร้างถาวรวัตถุนี้ได้บุญแล้วแหละ แต่จิตที่มันไปผูกพันบอกว่าของกูๆ ทำแล้วต้องให้สมความปรารถนา นี่มันก็เลยยึดมั่นยึดมั่นพอตายแล้วก็ไปเกิดที่นั่น พอหลวงปู่มั่นท่านเทศน์นะมันก็คลายออกที่ใจ พอใจมันคลายออกไปบุญมันก็มารับ ลอยขึ้นไปนะ ลอยขึ้นไปเกิดเป็นเทวดาทั้งคู่เลยพี่สาวกับน้องชาย นี่มันก็จบไป

นี่ถาวรวัตถุ ศิลปะต่างๆ มันเป็นประโยชน์ แต่ถ้าไปยึดมั่นถือมั่นมันก็เป็นโทษอย่างนั้นแหละ มันเป็นคาบสองคม ถ้าพูดถึงคนที่ไม่มีความศรัทธา ถ้าคนมีความศรัทธา มันก็ไม่ไปติด ไปยึด เราทำเพื่อประโยชน์ใช่ไหม? อย่างที่ว่าทำอะไรก็ได้แล้วแต่ ที่ว่าพูดไปแล้วคนก็รับไม่ได้นะ เพราะอยู่ในพระไตรปิฎก บอกทำบุญให้ทำทั้งเหว ของนี้โยนลงเหว โยนทิ้งไป โยนทิ้งได้อย่างไร? อู๋ ของฉันดีขนาดนี้ทิ้งได้อย่างไร?

ทิ้งคือเสียสละแล้วไม่ไปติดมัน นั่นล่ะอย่างนั้นได้บุญมากที่สุด แต่เราทำบุญนะ เราเอาอาหารผูกไว้กับเชือก แล้วหย่อนลงไปในเหวแล้วดึงมัน ดึงลง ของเราไง เชือกไปผูกไว้ ยึดมั่นไว้ ไม่ทิ้งเหวไง ถ้าทิ้งเหวมันก็หายไปเลย ทีนี้พอจะทำบุญก็เอาเชือกผูกไว้ครึ่งหนึ่ง แล้วก็หย่อนลงไป ของฉันไง จับเชือกไว้ ดึงไว้ๆ ไม่ทิ้งเหว เชือกเห็นได้ง่ายๆ แต่ความผูกพันเห็นไม่ได้ ความยึดมั่นถือมั่นเห็นไม่ได้

ฉะนั้น สิ่งที่ถ้าพระเราอยู่ในสถานที่เหมาะนั้นเพื่อคุณแลร์กษานันท์ก็เรื่องของเขา จะว่ามีความบกพร่องเพราะเราไม่คุณแลร์กษามันเลยเสียหาย นี่พูดถึงว่างานของสมณะนะ งานของสมณะกับงานที่ว่าทำงานกับพระ เราเห็นแต่รูปแบบไป สมมุติสงฆ์ แต่งานจริงๆ งานของสมณะ สมณะที่ ๑ สมณะที่ ๒ สมณะที่ ๓ สมณะที่ ๔ การได้เห็นสมณะเป็นมงคลอย่างยิ่ง นี่พูดถึงให้เห็นชัดๆ ว่างานอย่างใดเป็นงานในศาสนา งานอย่างใดเป็นงาน

ของสมณะ แล้วถ้าสมณะที่ ๑ พระโศดาบัน สมณะที่ ๒ พระสภิกากามิ สมณะที่ ๓ เป็นพระอนาคามิ สมณะที่ ๔ เป็นพระอรหันต์

การได้เห็นสมณะเป็นมงคลอย่างยิ่ง การได้เห็นสมณะนะ การได้อยู่ใกล้สมณะ การได้สนทนาธรรมกับสมณะเป็นมงคลอย่างยิ่ง เพราะสมณะมีธรรมในใจ จะพูดออกมาเป็นเรื่องคุณธรรม เป็นเรื่องคุณงามความดี เป็นเรื่องสิ่งที่เป็นมัจฉิมาปฏิบัติ คือไม่ตกไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่ตกไปในทางอัตตคติถมถานุโยค กามสุขัตถคติถมถานุโยค ไม่ตกไปในโลก ไม่ตกไปในทิฐิมานะ แต่ให้เป็นสังฆธรรม เพราะศาสนานี้มีมรรคมีผล มีเหตุมีผล เพื่อประโยชน์กับการดำรงชีวิตทางฆราวาส ดำรงชีวิตในทางสมณะที่พยายามจะทำงานของตัวให้สำเร็จเป็นผลงานของตัว ถ้าสำเร็จเป็นผลงานของตัวมันจะเข้าใจเรื่องอย่างนี้หมดเลย

นี่เรามาอยู่เฉยๆ เรามาอยู่อาศัยโดยที่เราจะสร้างคุณงามความดีของเรา แล้วเราจะจากกันไปวันไหนก็ไม่รู้ ฉะนั้น เราทำเพื่อประโยชน์กับเรา แต่ถ้ากิเลสตัดหาความทะยานอยากมันแยกแยะไม่ได้ มันรวมหมด กรรมมันคลุกเคล้า คือดีชั่วมันยำ ยำเป็นอันเดียวกันหมดเลย ยึดมันถือมันยุ่งไปหมดเลย แล้วแยกไม่ออก อะไรเป็นอะไรแยกไม่ได้ พอแยกไม่ได้ขึ้นมา ทีนี้เถียงกันแล้ว งานของใครถูก งานของใครถูก ปฏิบัติสายไหน ถูกต้อง ปฏิบัติสายไหนนะ สายไหนก็สายนั้นเถอะ แต่ถ้าทำไปแล้ว ถ้ารู้จริงขึ้นมาแล้ว นะอริยสังขมีหนึ่งเดียว จะสายไหนมันต้องเข้ามาสู่สังขจะ สู่อริยสังข แล้วถ้าสู่อริยสังข เวลาสนทนาธรรมนะมันมีอันเดียว มันเหมือนกัน ถ้ามันขัดแย้งกันต้องผิดข้างหนึ่ง

ถ้ามันขัดแย้งกันนะ ฉะนั้น ถ้ามันขัดแย้งกันเราก็กหาเหตุ หาผลดี อะไรที่เป็นประโยชน์กับเราละ? ถ้าเป็นประโยชน์กับเราเราเอาอันนั้น นี่พูดถึงงานของสมณะก่อน ถ้าไม่อย่างนั้นจะเหมารวมเลยว่าพระทำงานแบบนี้ พระทำงานแบบนี้ ไม่ใช่ ไม่ใช่ พระไม่ได้ทำงานแบบนี้ พระทำงานการบำเพ็ญธรรม นั่นงานของพระ ใ้หน่งงานคุณแลศาสนา วัตถุ งานคุณแลศาสนาวัตถุ ส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ไม่ได้ส่งเสริมธรรม ถ้าส่งเสริมธรรมนะเขาแบกกลด แบกบาตรเข้าป่าแล้ว เขาไปอยู่โคนไม้

นี่ไปอยู่โคนไม้ไม่ต้องรับผิชอบอะไรเลย อยู่โคนไม้ก็สะพายบาตรออกไป บิณฑบาตมาฉัน ฉันเสร็จก็ภาวนา รับผิชอบสติปัญญาเท่านั้นแหละ รับผิชอบสติสมาธิ ปัญญาของตัว นี่งานของสมณะ นี่งานแท้ๆ ของพระ ทีนี้พระบวชแล้วถ้าไม่มีงาน

แล้วพระทำอะไร? พระทำงานของตัวจบแล้ว สมัยพุทธกาลนะมีพระที่ว่าบวชมา ๗ พรรษาที่สำเร็จ ๗ ขวบ สามเณร ๗ ขวบก็เป็นพระแล้ว แล้วออกมาเป็นผู้รับผิดชอบกิจของสงฆ์

นี่เป็นคนที่ยอมรับกิจนิมนต์แล้วจัดพระไปฉัน เพราะว่าไปเป็นพระอรหันต์ พอพระอรหันต์มันก็ไม่มีลำเอียงไง แต่มีพระฉัพพัคคีย์ ไปที่ไรไปเจอแต่คนจนทุกที ก็หาว่าพระองค์นี้ลำเอียง ชื่อพระทัฬหฬลบุตร ในพระไตรปิฎก เป็นพระอรหันต์ตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ แล้วพออายุ ๗ ขวบเป็นพระอรหันต์แล้ว งานของสมณะ งานของพระจบแล้ว ก็เลยพระพุทธรูปก็ตั้งให้เป็นพระมคฺคเทศก์ เป็นคนจัดกิจนิมนต์

พอจัดกิจนิมนต์มันมีพระอยู่ชุดหนึ่งเขาเป็นพวกกันอยู่ ๗ องค์ ฉัพพัคคีย์อะไรนี่ เพราะไม่เคยได้ฉันอาหารที่ดีๆ กับเขา พอถึงเวรของเขาจะได้ออกไปก็ไปเจอแต่คนทุกข์ คนจนอะไรทำนองนั้น เขาก็เพ่งโทษพระทัฬหฬลบุตร เพ่งโทษพระองค์นี้ ก็พยายามหาเรื่องไง กล่าวตู่ณะ เขาบอกว่าเขาไปตั้งชื่อให้เป็นกวาง กวาง ๒ ตัวมันมีผสมพันธุ์กัน ก็มาบอกว่าชื่อพระองค์นี้ไปตั้งให้เป็นกวาง แล้วกวางผสมพันธุ์ก็บอกว่าพระนี่เสพเมถุน แล้วก็โงะกันไป สุดท้ายข่าวไปถึงพระพุทธรูป พอถึงพระพุทธรูปเขาก็จะตัดสินใจ

พระพุทธรูปบอกว่า “เธอพูดอย่างนั้นไม่ได้หรอก มันไม่มีหรอก”

“เพราะอะไร?”

“เพราะเขาเป็นสติวินัย”

คือแบบว่าเขาเป็นพระอรหันต์ เขารู้ตัวทั่วพร้อม เขาทำอย่างนั้นไม่ได้หรอก เพียงแต่ว่าในเมื่อมันโงะขึ้นมาเป็นสิ่งที่มันเป็นกระแสแล้ว พระพุทธรูปจะไปบอกว่าไม่ใช่ มันก็เหมือนกับว่าพระพุทธรูปลำเอียง ก็เลยประชุมสงฆ์ ประชุมสงฆ์แล้วก็ไต่สวนๆ ไต่สวนคนที่กล่าวตู่ เขาบอกว่าเป็นพระที่ไปมีเพศสัมพันธ์จริงหรือ? พอไต่สวนแล้ว พระพุทธรูปไต่สวนเอง ก็บอกว่าเป็นกวาง แต่กวางชื่อนั้น เพราะเขาสมมุติกัน คือเขาพยายามจะหาเรื่อง

นี่พูดถึงว่าเวลาพระที่สิ้นเสร็จกิจแล้วทำอะไร พระเสร็จกิจแล้วจะทำอะไร จะทำสิ่งที่ปิลิปะ วัณนธรรม พระเสร็จกิจแล้วทำอะไร? พระเสร็จแล้วก็ปิลิปะ

เป็นร่วมโพธิ์ร่วมไทรของสมณะ ของผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติต่อไป ฉะนั้น นี้พูดถึงงานของสมณะนะ เพราะว่าถ้าเขาคิดอย่างนี้ เขาเคยทำงานกับพระ กับอย่างนี้ เขาคิดว่านี่คืองานของพระ

ฉะนั้น เวลาถามมาตรงนี้มันทำให้เราคิด ฉะนั้น สิ่งนี้ชี้ให้เห็นก่อนว่างานของพระจริงๆ คืออะไร แล้วงานของการดูแลรักษาเรื่องโบราณวัตถุนั้นก็ป็นหน้าทีอีกหน้าทีหนึ่ง นี่ก็ป็นงานของผู้ดูแล แต่ถ้าป็นงานของพระ งานของพระคืออุปชฌาย์ให้งานมาตั้งแต่บวช เกศา โลมา นขา ทันตา ตโจ ให้พิจารณาผม ขน เล็บ ฟัน หน้งของเรา และของคณข้างเคียง ของทุกๆ คนให้ทะลุปรุโปร่ง นี่ถ้งานของพระ ถ้พิจารณาตรงนี้ทะลุปรุโปร่งแล้ว อย่างอื่นนะมันป็นงานรองๆ ทั้งนั้นแหละ

ถ้ทำงานอย่างนี้ น้งานของพระที่แท้จริง แต่ทำกันหรือไม่ทำกันละ? เวลาอุปชฌาย์ให้งานไปแล้วกรรมฐาน ๕ แต่เวลาเราบวชไปแล้วเราก็ต้องไปศึกษาอีก อู้สูป็นนักธรรมเปรียญ นันศึกษาทางโลก ศึกษาแล้วออกไปเลย ศึกษาแล้วไม่กลับมาเกศา โลมา นขา ทันตา ตโจเลยนะ เวลาศึกษาแล้วออกไปเลย

ฉะนั้น งานทางโลก ถ้มีครูบาอาจารย์คอยเผด็จ เรามีหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ป็นตัวอย่าง ป็นหลักชัย ท่านคอยเผด็จแล้วเราจะทำกันตามความเป็นจริง ถ้ทำงานของสมณะได้จริงมันจะเข้าใจเรื่องอย่างนี้ เข้าใจแล้วใครมีหน้าที ใครมีอำนาจวาสนา ใครมีจิตชอบทำอย่างใดก็อยู่ทีนิสัยของเขา แต่ถ้เองงานจริงๆ พุคอย่างอื่นไม่ได้ เอางานจริงๆ งานของเราคืออริยสัจ งานจริงๆ ก็คือเข้ามาสู่สังฆกรรม น้งานของศาสนา งานของศาสนาแท้ๆ อยู่ทีนี้ งานอย่างนั้นป็นงานรองๆ งานรองๆ ต่อไปที่ใครมีความชอบ ใครมีความถนัดทำไป นั้นพูดถึงงานของพระก่อน

ฉะนั้น สิ่งทีบอกว่

ถาม : แล้วมักจะมีเจ้าหน้าที่หน่วยงานอ้างชื่อหน่วยราชการนี้เพื่อรับป็นงานส่วนตัว โดยเฉพาะการรับงานกับทางวัด โดยทีคิดค่าใช้จ่ายแพงมาก

ตอบ : อันนี้ค่วา หนึ่งหน่วยราชการของตัว กับการไปทำงานส่วนตัว การไปทำงานส่วนตัวมันมี ๒ อย่าง เพราะเราเคยเห็นอยู่ เราเคยเห็นอยู่นะคนที่แบบว่ใจเขาป็นธรรม เขามาช่วยงานวัด ทีใดมีการก่อสร้าง ทีใดมีการกระทำต่างๆ แล้วเขาปวารณาตัวมา

เพื่อช่วยโดยจิตใจที่เป็นธรรมนะ นี่บางคนลาออกจากงานเลยไปอยู่วัดแล้วไปช่วยงานต่างๆ ถ้าเขาทำอย่างนั้น ทำงานส่วนตัวของเขาในแง่บวก แต่ถ้าเขาเอาชื่อหน่วยราชการแล้วไปรับเป็นงานส่วนตัว แล้วไปคิดค่าใช้จ่ายแพงๆ อันนี้เป็นทางลบ

ถ้าทางลบเพราะเขาเห็นแต่ผลประโยชน์ ถ้าเห็นผลประโยชน์ นี่มันก็เป็นการแสวงหาผลประโยชน์ของเขา แล้วเขาคิดว่าก็ธรรมดา เพราะอะไร? เพราะสังคมเป็นแบบนั้น เพราะสังคมนะ ถ้าสังคมของลัทธิอื่น สังคมทางยุโรปต่างๆ มันไม่มีประเพณีวัฒนธรรมของชาวพุทธ มันไม่อยู่กันมานาน เขาก็ไม่เห็นว่าเป็นพระทำกันอย่างไร นี่สังคมของสงฆ์เขาทำกันอย่างไร แล้วสังคมนี้เขาคิดไปอีกอย่างหนึ่ง แต่ถ้าเป็นสังคมของพระนะ พอเราไปทำ เราคิดค่าใช้จ่ายแพงๆ ที่เขาคิดไปมันก็เป็นอีกอย่างหนึ่งนะ เพราะเขาหาผลประโยชน์ส่วนตัวของเขา

นี่พูดถึงว่าถ้าเป็นเรื่องส่วนตัวนะ ถ้าเรื่องส่วนตัว แต่ถ้าเขาทำเพื่อสาธารณะอันนั้นก็บวก ถ้าเป็นเรื่องส่วนตัว เขาหาประโยชน์ส่วนตัว อันนั้นก็ลบ ถ้าเป็นลบของเขามันเป็นเรื่องส่วนตัว กรณีอย่างนี้มันเป็นเรื่องจริง เรื่องกิเลส เรื่องทิฐิของแต่ละจิตที่เราจะแบบว่าเอามาวัดว่าต้องทำอย่างนี้ๆ มันเป็นที่ว่าเขาทำกัน ในเมื่อมันมีกรรม มีกรรมกระทำมันก็มีวิบาก มันก็มีผลของเขา ถ้าผลของเขามันก็จะเกิดเป็นผลที่เกิดขึ้น

ถาม : ๑. ในกรณีกับทางวัดติดต่อมาให้เราทำงานให้เป็นการส่วนตัว อาทิเช่นการออกแบบสถาปัตยกรรม การตกแต่งภายใน ตลอดจนงานศิลปกรรมต่างๆ โดยให้เราคิดค่าใช้จ่ายกับทางวัด การเรียกเก็บเงินทางวัดอย่างนี้ถือว่าเป็นบาปหรือไม่?

ตอบ : อย่างนี้เราว่าไม่ เพราะทางวัดเขาติดต่อเรา ติดต่อเราไปออกแบบ ติดต่อเราไปทำต่างๆ ถ้าเราออกแบบมันก็อยู่ที่เรา เห็นไหม เราออกแบบ เราออกแบบแล้วเราจะคิดค่าใช้จ่ายอย่างไร ถ้าพูดถึงค่าใช้จ่ายที่ว่าราคาตลาด คือราคากลาง โลกเขาคิดกันอย่างนี้ ถ้าเขาคิดอย่างนี้เราว่าราคากลาง แต่บางคนเขาบอกฉันทำงาน คนๆ นี้เขาไปรับมาก เขาเขียนแบบได้สวยงาม เขาเขียนแบบมีคนต้องการมาก ราคาก็เป็นอีกราคาหนึ่ง

อันนี้พูดถึงราคาท้องตลาดก่อนนะ อย่างนี้ถือว่าเป็นบาปหรือไม่ ไม่ เพราะมันเป็นธุรกิจ เป็นเหมือนกับแลกเปลี่ยนในทางโลกเขามีของเขาอยู่แล้ว แต่ถ้าในทางธรรมนะ ในวินัยบอกเลยพระห้ามซื้อขายแลกเปลี่ยน ห้ามต่อรองราคาทั้งสิ้น แต่ถ้าการ

ก่อสร้าง การทำต่างๆ เขามีคณะกรรมการของเขา คณะกรรมการเขาดูแลของเขา อย่างนี้
 ถือว่าบาปหรือไม่? เราถือว่าไม่ อย่างนี้เราไม่ถือว่าบาปนะ แต่ แต่ถ้าเขาคิดน้อลของเขา
 อันนั้นแหละเป็นบาป ถ้าคิดในราคาท้องตลาดถือว่าไม่บาป แล้วถ้าเป็นทางวัดเขาติดต่อ
 มา เขาติดต่อมา วัดที่ติดต่อเขาดูแลของเขา นี่วัดเขาต้องการอย่างนั้น

เพราะในวงกรรมฐานเรา ครูบาอาจารย์ของเราที่เข้มแข็งท่านก็เป็นหลักเป็นชัยให้
 เป็นหลักเป็นชัยหมายความว่าเป็นอย่างนี้ให้ลูกศิษย์ลูกหาเอาเป็นอย่างนี้ได้ แต่ถ้าครูบา
 อาจารย์ของเราถ้าไม่มีหลักมีเกณฑ์นะมันเป็นตัวอย่างไม่ได้ ถ้าเป็นตัวอย่างไม่ได้จะบอก
 ว่ากรรมฐานถูกหมดมันก็ไม่มีการออก แต่ถ้าครูบาอาจารย์ที่ถูก อย่างเช่นหลวงตา หลวงตา
 ในวัดของท่านไม่มีอะไรเลย แต่เวลาท่านไปสร้างเรือนจำ สร้างตึกในเรือนจำ เรือนจำ
 ทัณฑสถานหญิงตั้งก็ตึก แล้วท่านไปสร้างโรงพยาบาล ไอ้โฮ ในประเทศไทยเยอะเยอะ
 ไปหมดเลย

นี่เวลาท่านจะทำประโยชน์ ทำประโยชน์สาธารณะท่านไปทำนอกวัด ไปทำใน
 สถานที่ที่เขาใช้ประโยชน์กัน แต่เป็นในวัดป่าบ้านตาดท่านกันไว้ให้เป็นสถานที่ภาวณา
 มันก็มีแค่ร้าน มีแค่ที่พักที่อาศัย นี่จิตใจที่เป็นธรรม จิตใจคนที่เป็นธรรมนะ เห็น
 ผลประโยชน์สาธารณะ แล้วประโยชน์ของพระ งานของสมณะเขาไม่ต้องการทำงาน
 แบบนั้น เขาต้องการทำงานในทางจกรม ในทางที่นั่งสมาธิ ในการภาวณาในหัวใจของ
 ท่าน นี่พูดถึงว่าถ้าผู้ที่เป็นธรรมถึงจะเป็นหลักได้

นี่พูดถึงกรณีที่ว่าถ้าทางวัดเขาติดต่อมา ถ้าเขาติดต่อมา เป็นอาชีพของเรา เราทำ
 ของเรา เราทำแล้วนะมันมีหลายที่ ลูกศิษย์เรามี ลูกศิษย์เราเวลามาช่วยงานวัด อย่างเช่น
 วัดเรามีงานไหม? ไม่มีงาน แต่วัดเราต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัยไหม? ต้องมี อย่างเช่นเรา
 เจาะน้ำ เราเจาะน้ำ เราใช้น้ำบาดาล ลูกศิษย์เขามานะเขาคิดครึ่งราคา เขาคิดครึ่งราคานะ
 ทั่วๆ ไปเขาก็เจาะก็หมื่นๆ มาถึงเรานะเขาคิดครึ่งราคา

เราบอกไม่ได้หรอก อย่างน้อย โทษนะ เอ็งอย่าโก่งวัดกูก็พอใจแล้วละ เอ็งไม่ต้อง
 มาฟ้องให้หรอก เพราะบางคนมันโงกน่าดูนะ เพราะการเจาะน้ำคิดทีหนึ่งหลายๆ
 แสน แล้วมันมีน้ำ ไม่มีน้ำ เพราะของอย่างนี้ไม่มีใครเห็นหรอก นี่เพราะเราสัมผัสพวกนี้
 อยู่เหมือนกัน จิตใจที่เป็นธรรมนะ อย่างลูกศิษย์มีอยู่คนหนึ่งนะ มาถึงนะจะไม่เอาสตางค์

อย่างเดียว จะไม่เอาสตางค์ทำเดี๋ยวเลย แล้วไม่เอาสตางค์ได้อย่างไรล่ะ? มานี้ น้ำมันก็ น้ำมัน ไฟก็ไฟ ก็เจาะกันอยู่นี้ ก็พยายามจะให้เขา เขาก็จะคิดครั้งเดียว

เราจะบอกว่าในสังคมมีทั้งคนดีและคนเห็นแก่ตัว ถ้าคนดีเขาก็ดีจริงๆ ใจเขาดีนะ เขาจะช่วยเหลือด้วยความจริงใจ แต่ถ้าใจเขาไม่ดีนะเขาก็หาผลประโยชน์ของเขา นี่พูดถึง นี้เขาถามถึงว่าเจ้าหน้าที่ในที่ทำงานเขา ไม่ใช่ตัวเขา เจ้าหน้าที่ในที่ทำงานมันก็มีเยอะ อย่างนี้ มันเรื่องธรรมดา ที่นี้ถ้าเราเป็นธรรมนะเราคิดได้ เราทำได้ สิ่งใดให้เป็นธรรม

ถาม : ๒. คิดเห็นคนในที่ทำงานที่ไปปรับเงินของวัดมักจะมีจุดจบในบั้นปลายชีวิตที่ไม่ดีสักคน มีบางคนบอกว่าเป็นเพราะไปหากินกับเงินที่บริจาคของประชาชน หรือไม่ก็เป็นเพราะไปหากินกับของสาธารณะซึ่งเป็นของสำคัญระดับประเทศชาติ ที่กล่าวมาอย่างนั้นจริงหรือไม่คะ

ตอบ : เราจะบอกว่าไม่จริงเลยก็ได้ เราจะบอกว่าจริงทั้งหมดก็ได้ไม่ถูก ก็ไม่ถูก หมายความว่า เพราะว่าการที่กระทำ เห็นไหม เห็นว่าเขาปรับเงินของวัดมา เขารับเงินมา เขารับเงินจากใครมาล่ะ? มันมีผู้กระทำ ทำคนเดียวไม่ได้ว่าอย่างนั้นเลย มันต้องมีคน กระทำร่วมกันมา แต่บอกว่าเห็นบางคนบั้นปลายชีวิตไม่ดีสักคน อันนี้เห็นด้วย อันนี้เห็น ด้วยแต่มันมีมาก มันมีเหตุ เพราะศาสนานะมันมีเหตุมีผล มันต้องมีที่มาที่ไปไง ถ้าที่มา ที่มาไม่ดีมันก็ต้องไม่ดีสักคน แต่ถ้าบางคนเขารับเงินของวัดมา ทำไมเขาไปดีล่ะ? ไปดีก็มี คำว่าไปดีเพราะเขาทำดีกับวัดไง ถ้าทำดีกับวัด รับเงินเหมือนกัน แต่รับเงินในเมื่อมันเป็นแบบว่ามีต้นทุน มีต่างๆ ก็รับแค่ต้นทุน บางทีลดให้ต่างๆ

ทีนี้สิ่งที่สังคมไทย สังคมไทยมีการแข่งขัน วัดหรือว่าผู้ที่มีการกระทำเขามีการแข่งขันจะต้องให้สวยงามต่างๆ กรณีอย่างนี้ทำให้พวกพ่อค้าที่เห็นว่าเรียกเงินกับวัด วัด ไม่เคยต่อรองเลย ให้อย่างนี้มันก็กรณีหนึ่ง แต่ถ้ากรณีที่เขาทำดีแล้ว แล้วเป็นประโยชน์กับเขา แล้วบั้นปลายชีวิต บั้นปลายชีวิตของคนมันมีกรรมเก่า กรรมใหม่ อันนี้หนึ่ง สอง ในกรรมปัจจุบันนี้หนึ่ง แต่สิ่งที่ทำอย่างนี้แล้วบั้นปลายชีวิตไม่ดีสักคนอันนี้เห็นด้วย อันนี้เห็นด้วย แต่บอกว่าถ้าเป็นอย่างนี้ทั้งหมด มันก็เหมือนกรณีอย่างนี้ กรณีที่แบบว่าใน ต้นไม้มีมะม่วงมีเทพารักษ์รักษาอยู่

ในสมัยพุทธกาลนะพระไปตัด เทวดาไปฟ้องพระพุทธเจ้าเลย พระพุทธเจ้าจะให้ไปพักที่อื่น แล้วดูเดี๋ยวนี้ป่าแทรกเตอร์มันโหดเลย ทำไมไม่หักคอกพวกไปตัดไม้ทำลายป่า เออ เวลาคนไปตัดไม้ทำลายป่าทำไมเทพารักษ์ เทวดาที่อยู่ป่า ทำไมบ้านของตัวเองไม่รักษา ปล่อยให้มนุษย์ตัดหมดเลย มันถึงคราวนะ มันถึงคราวที่ว่ามันเป็นวิบัติ มันต่างๆ สังคมมันเป็นแบบนี้ ฉะนั้น สิ่งที่มันเป็นความดีนะ ความดีก็คือความดี เราเห็นด้วย บั้นปลายชีวิตไม่ดีสักคนเราเห็นด้วย แต่กรรมเก่า กรรมใหม่มันซับซ้อนกันมานี้กรรมเป็นอินไตย พอพูดอย่างนี้ปั๊บทำไมหลวงพ่อกับไม่การันตีเลยล่ะว่าถ้าทำอย่างนั้นต้องเป็นอย่างนั้น ต้องเป็นอย่างนั้น

มันมีที่มามันแตกต่างกัน ที่มามันแตกต่างกัน ถ้าคนไปสร้างคุณงามความดีกันนะ อย่างเช่นเราจะบอกว่าคนถ้าเขาดีเขาดีไปหมดเลย แต่หลวงปู่มันสุดยอดมากนะ พระธาตุพนม หลวงปู่มั่นกับหลวงปู่เสาร์เป็นคนไปเจอก่อน รุกขงค์ไป แล้วหลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์เป็นคนพัฒนาพระธาตุพนมขึ้นมา พอพัฒนาเสร็จแล้วท่านไปนิมนต์พระไปอยู่ แล้วท่านรุกขงค์ต่อไป หลวงปู่มั่นท่านทำอย่างนี้ พระธาตุพนม หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์เป็นคนไปพัฒนาขึ้นมาเอง พัฒนาเสร็จแล้วก็ไปนิมนต์พระของเขามาอยู่ นี่คือการสร้างให้กับสังคมตลอด สร้างให้สังคมมาตลอด

ถ้าคนที่ไม่คิดเป็นอย่างนี้ คือทำประโยชน์ให้กับสังคม ทำประโยชน์ให้กับโลก ตัวตนเราไม่มี เราไปของเราเรื่อย เราอยู่ด้วยความสงบสัจ เราอยู่ด้วยความวิเวก นี่เขาทำดีทำอย่างนี้ นี่เขาทำดีอย่างนี้ ผู้ที่ไปช่วยอุปฐากกับหลวงปู่มั่น เพราะในประวัติครูบาอาจารย์บอกว่าไปเจอครั้งแรกนั้นก็แบบโบราณสถานที่มีถ้ำถ้ำ มีทุกอย่างปิดไปหมด ก็ไปชักชวนชาวบ้านมาตัดถ้ำถ้ำ นี่ทำอย่างนี้มันจะเป็นบาปไหม?

ถ้าทำอย่างนี้ ตัดถ้ำถ้ำเอ๋ย บูรณะ ปฏิสังขรณ์ให้มันดีขึ้นมา ถ้าทำอย่างนี้บั้นปลายชีวิตจะดีไหม? บั้นปลายชีวิตมันต้องดี เพราะอะไร? เพราะผู้นำที่ดีพาประชาชนทำฟื้นฟู บูรณะ ปฏิสังขรณ์สิ่งที่ว่างเปล่าร้างอยู่ในป่าให้เป็นที่เคารพบูชาของคนทั้งประเทศเลย มันจะได้ดีไหม? นี่เวลาคนพอดีขึ้นมาแล้ว คนไปแสวงหาผลประโยชน์ มันเรื่องของเขาแล้ว มันเรื่องของเขา

นี่พูดถึงสิ่งที่เขาว่า

ถาม : เป็นเพราะเขาไปหากินกับสิ่งที่เป็นสาธารณะ สิ่งที่เป็นสาธารณะซึ่งเป็นของสำคัญระดับประเทศชาติ ที่เขาวานันั้นจริงหรือเปล่าคะ?

ตอบ : ถ้าคำว่าไปแสวงหาเราว่าจริง ทีนี้การบูรณะ ปฏิสังขรณ์มันมีการตั้งส่งเสริม มันมองเหมือนกับทำลาย แต่ส่งเสริมทำให้มันดีขึ้น แต่สิ่งที่มันดีขึ้นอยู่แล้ว ไปแสวงหา ไปทำลายกัน อย่างนั้นจริง อันนั้นเห็นด้วย

ถาม : ๓. มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างไรว่าค่าใช้จ่ายที่เราคิดกับทางวัดนั้นเหมาะสมแล้ว เพราะพระส่วนใหญ่ไม่เคยปฏิเสธที่จะจ่ายเงินให้เลยแม้จะเป็นราคาระดับร้อยล้าน พันล้าน

ตอบ : พระไม่เคยปฏิเสธเลย พระมีแต่จะให้ แล้วเราเอาอะไรเป็นหลักเกณฑ์ล่ะ? เป็นหลักเกณฑ์ สิ่งที่ว่าถ้าเป็นร้อยล้าน พันล้านมันถึงงานระดับชาติ งานที่ใหญ่โตมาก อันนั้นเป็นเรื่องของพระ ฉะนั้น สิ่งที่ว่าพระไม่เคยต่อรองเงินร้อยล้าน พันล้าน ร้อยล้าน พันล้านมันเป็นเงินของใครล่ะ? ถ้าเป็นเงินของพระ บาทหนึ่งคงจะต่อเนาะ ถ้าเป็นเงินของพระ บาทนั้นพระบอกว่า โอ๊ย บาทนี้ของฉัน ฉันเก็บยังไม่ให้ ถ้าเป็นเงินของพระนะ ถ้าเป็นเงินของประชาชน ร้อยล้าน พันล้านก็ไม่ต่อ เพราะพระเป็นคนกลางใจ เอาเงินของประชาชนมา แล้วเอาเงินประชาชนไปให้กับผู้ที่เข้ามาทำงานให้อีกต่างหาก อันนั้นถึงไม่ต่อ ถ้ามันต่อ มันอะไร นี่พูดไปมันเป็นเรื่องของสังคมนะ

ฉะนั้น ว่า

ถาม : มีหลักเกณฑ์พิจารณาอย่างไรว่าค่าใช้จ่ายที่เราคิด

ตอบ : ก็คิดให้เหมาะสม ถ้าจิตใจเราเป็นธรรม อย่างที่เราพูด ลูกศิษย์มาเจ่าน้ำให้จะเอาให้ฟรี แทงค์น้ำจะไม่เอาสตางค์ แทงค์น้ำที่มาตั้งนี้ บอกไม่ได้หรอก ต้นทุนเท่าไร อย่างน้อยต้องต้นทุนเองต้องเอาไป ไม่เอา แทงค์น้ำที่มาตั้งให้นี้ไม่เอาสตางค์นะ ตั้งให้ฟรีๆ เลย เราบอกไม่ได้ ไม่ได้ คิดไป อย่างน้อยก็ต้องต้นทุน ถ้าใจเองเป็นธรรมเองจะช่วยวัดก็โอเค แต่ต้นทุนค่าใช้จ่ายเองต้องเอาไป เราไม่ยอม เราไม่เอา

นี่เพราะว่าเขามีน้ำใจกับเรานะ เขาอุตส่าห์แสวงหา เขาอุตส่าห์ทำให้เนาะ แล้วจะให้เขาคักเนื้ออีกมันกินไป เขาคิดดีกับเรานะ เราก็ควรจะแบบว่าไม่ให้เขา

เดือดร้อน เราให้ๆ แต่ทีนี้ถ้าเราคาร้อยล้าน พันล้าน ถ้าพูดถึงวัดนี้มีทำก็ทำ นี่ทำแต่สิ่งที
จำเป็น เช่นน้ำ เช่นสิ่งที่พักอาศัย ถ้าอย่างอื่นแล้วเราคิดว่าถ้าจิตใจของคนอ่อนแอเกินไป
เห็นใหม่ เหมือนกับธรรมะบอกว่า

“เราเป็นเจ้านายเงิน หรือเราเป็นจู้ข้าเงิน”

บางคนหาเงินมาแล้วไม่รู้จักใช้ ไม่รู้จักจ่าย เป็นจู้ข้าดูแลรักษา ทุกข์ตายเลย แต่
บางคนหาเงินมาแล้วเป็นเจ้านายเงิน รู้จักใช้จ่าย ใช้สอย เราเป็นเจ้านาย เราไม่เป็นทุกข์
นะ เพราะเราบริหารจัดการเงิน แต่ถ้าเราหาเงินมาแล้วให้เงินเป็นเจ้านายเรา นะ โอ้อโฮ
เป็นทุกข์ เป็นร้อน เงินมันจี้หัวใจ เงินมันกดจี้หัวใจเรา ทุกข์ร้อนมาก แต่ถ้าเราหาเงิน
มานะ แล้วเราใช้จ่ายตามที่เป็นธรรม อย่างนี้เป็นประโยชน์

ฉะนั้น สิ่งที่ว่า

ถาม : มีหลักเกณฑ์พิจารณาอย่างใดค่าใช้จ่ายที่เราคิดกับทางวัดให้เหมาะสม

ตอบ : เหมาะสมก็เหมาะสม นี่เราก็คิดของเรา ทีนี้พอคิดมันอยู่ในสังคมอย่างนี้
เห็นใหม่ อย่างเช่นตอนนี่ที่เขากำลังนิยมกันนะ ไอ้ปัญญาภาติ สมมุติเราเข้ามาด้านหนึ่ง
เขาบอกองค์นี้ราคา ๒๕ ล้าน ไอ้คนที่ปล่อยไปล้านเดียว โอ้อโฮ มันตกใจเลยละ ราคาที่
เหมาะสมนี้ การก่อสร้าง ถ้าเราไปก่อสร้างให้เขา ราคานี้มันเหมาะสมแล้วแหละ แต่
บอกว่าเรียกได้เลยร้อยล้าน ไอ้คนที่คิดทุกข์เลยนะ เสียใจนะเรียกเขามาล้านเดียว ถ้า
เรียกเขาร้อยล้านเขาก็ให้ร้อยล้าน ทีนี้พอเรียกมาล้านเดียว เห็นใหม่ ราคาที่เหมาะสม

ฉะนั้น ราคาที่เหมาะสมมันเหมาะสมที่เราไป เพราะมีหลักเกณฑ์อย่างใดพิจารณา
ว่าราคาที่เราจะคิดกับทางวัดที่เหมาะสม เพราะเรารู้อเองว่าค่าใช้จ่ายเท่าไร ในทางราคา
กลางของสังคมคิดกันเท่าไร เราก็คิดราคานั้นแหละ ฉะนั้น ในทางโลก เห็นใหม่ ในทาง
โลกถ้าเขาบอกว่าเราคิดได้อีกเป็นร้อยล้านเลย เพราะว่าพระเจ้าไม่รู้ พระเจ้าพร้อมจะจ่าย
อยู่แล้ว ถ้าคิดอย่างนั้น น้อย่างนั้นไม่เหมาะสม ไม่เหมาะสม

ถ้าเหมาะสมนะราคากลาง ราคาที่ตลาดเขาคิดคำนวณกันว่าราคาที่ตลาดเขาซื้อ
ขายกันเท่าไร แล้วเราไปทำให้วัดก็ซื้อขายราคาเท่านั้น นี่ราคาอย่างนี้เหมาะสม เหมาะสม
ถ้าเราทำให้วัดนะ แต่ถ้าเป็นศาสนาอื่นเขาไม่มีวัด เขาไม่มีพระให้เราไปทำธุรกิจกับเขา

ไปซื้อขายกับเขา ปัญหานี้ก็ไม่ได้เกิด แต่เพราะนี่เรามีวัด มีพระ แล้วเราเป็นชาวพุทธ เราอยู่กับสังคัมพุทธศาสนา มันก็มีการเกี่ยวพันกัน มันก็มีปัญหานี้เกิดขึ้นมา

แต่ถ้าเราเริ่มต้น เราพูดตอนต้นว่างานของสมณะ ถ้างานของสมณะอย่างนั้น แล้วเราเป็นชาวพุทธ เรามีอาชีพอย่างนี้ เราได้คลุกคลีกับพระ เราก็สังเกตพระสิว่าพระที่เขาเป็นพระแท้ พระที่เป็นพระที่เรานับถือเป็นครูบาอาจารย์ กับพระที่ดำรงชีวิตเป็นพระที่อยู่ในสังคัม ที่เราจะต้องสัมพันธ์กัน เราจะต้องอยู่ในสังคัม เราก็มองพระอย่างนั้นเป็นพระที่เราอยู่ในสังคัมด้วยกัน แต่พระที่เราไม่นับถือเคารพเป็นครูบาอาจารย์ ถ้าเราเคารพเป็นครูบาอาจารย์เพราะอะไร? เพราะจิตใจท่านเป็นธรรม จิตใจท่านพ้นจากสิ่งที่เป็นฝักเป็นฝ่าย สิ่งที่เป็นผลประโยชน์ สิ่งที่มีปัญหาอย่างนี้ ท่านพ้นจากสิ่งนี้ไป นี่สิ่งนั้นถึงเป็นครูบาอาจารย์ของเรา

เราแสวงหาเอาเนาะ เพราะอะไร? เพราะนี่เป็นอาชีพ เพราะครั้งที่แล้วเขาบอกว่าเคยเขียนมาถามหลวงพ่อบุญเรื่อง “พุทธกับผี” นี่ถามอีกค่ะ วันนี้ตอบให้เคลียร์เลยละ เพราะสังคัมมันมีเรื่องอย่างนี้กันอยู่ เพราะเราเป็นพระ บริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา อุบาสก อุบาสิกา กับภิกษุมันอยู่ด้วยกัน มันสัมพันธ์กันมาตลอด พอมันสัมพันธ์มาตลอด เพราะมีคำถามนี้มา วันนี้เลยตั้งใจพูดให้สิ่งที่เป็นหลักเกณฑ์ไว้ว่าเราจะดำรงชีวิตอย่างไร? เราจะหาสิ่งใดเป็นประโยชน์กับเรา ไม่เป็นประโยชน์กับเรา เอวัง